

Zpráva o šetření ve věci výkonu kolizního opatrovnictví a sociálně-právní ochrany nezletilých Báry (nar. xxxx), Dany (nar. xxxx) a Emila (nar. xxxx) A.

Na veřejného ochránce práv se obrátila paní B., bytem xxxxxxxxx (dále také „stěžovatelka“). V podnětu vyjádřila nesouhlas s postupem Městského úřadu Varnsdorf (dále jen „OSPOD“) při výkonu kolizního opatrovnictví a sociálně-právní ochrany jejich dětí Báry (nar. xxxx), Dany (nar. xxxx) a Emila (nar. xxxx) A., se kterými se již několik měsíců kvůli bránění otcem nevidá. OSPOD podle stěžovatelky nečinně přihlíží tomu, jak jí otec v rozporu se soudním rozhodnutím brání v péči o Emila a v kontaktu s Bárou a Danou, a nadto v tom otce ještě podporuje, což podle matky potvrdil i tím, že podal návrh na zákaz styku dětí s matkou do skončení soudního řízení o úpravě péče o děti.

Z pověření veřejného ochránce práv JUDr. Stanislava Křečka, který na mě přenesl některé oblasti své působnosti,¹ mimo jiné i oblast ochrany práv dětí, jsem zahájila šetření činnosti Městského úřadu Varnsdorf při výkonu kolizního opatrovnictví a sociálně-právní ochrany Báry, Dany a Emila A.

V rámci šetření jsem se zaměřila zejména na posouzení postupu OSPOD při

- vyhodnocení dětí jako ohrožených;
- řešení rodičovského konfliktu a nedodržování soudního rozhodnutí;
- důvodnosti podání návrhu na zákaz styku dětí s matkou;
- vyřízení stížnosti matky na OSPOD.

Rodinnými poměry jsem se již v minulosti zabývala z podnětu otce, který žádal šetření postupu Městského úřadu Nový Bor (dále jen „OSPOD Nový Bor“), jenž byl v té době příslušný k výkonu kolizního opatrovnictví i sociálně-právní ochraně dětí. Na základě provedeného šetření jsem dospěla k závěru, že tento úřad nepochybil.² Nové šetření jsem se rozhodla zahájit i přesto, že od ukončení předchozího šetření uběhla teprve krátká doba, a to z důvodu, že výkon sociálně-právní ochrany i kolizního opatrovnictví převzal Městský úřad Varnsdorf, proti němuž směřuje stížnost matky. V situaci taktéž došlo k podstatnému vývoji.

1 Podle § 2 odst. 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 Zpráva o šetření veřejného ochránce práv ze dne 14. 12. 2021, sp. zn. 1026/2021/VOP.

A. Shrnutí závěrů

Na základě provedeného šetření jsem dospěla k závěru, že OSPOD

- **pochybil**, když nepokračoval v evidenci dětí jako ohrožených, jejich situaci s ohledem na trvající ohrožení nepřehodnocoval a v důsledku toho ani nevypracoval jejich IPOD (C. 1);
- **pochybil**, když rodičům nenabídl odbornou poradenskou pomoc zaměřenou na řešení jejich konfliktního vztahu (C. 2);
- **pochybil**, když otce od poloviny října 2021 do února 2022 nedostatečně poučoval o jeho povinnosti plnit pravomocné soudní rozhodnutí a pouze matku odkazoval na možnost podat návrh na výkon rozhodnutí (C. 2);
- **pochybil**, když podal návrh na zákaz styku dětí s matkou (C. 3);
- se **dopustil pochybení**, když matku nepoučil o tom, že její stížnost, podaná prostřednictvím e-mailové adresy, není považována za řádné podání. Jednal tak v rozporu s principy dobré správy (C. 4).

B. Skutková zjištění

S ohledem na skutečnost, že jsem seznámena s dlouhodobým vývojem rodinné situace z předchozího šetření, soustředí se moje shrnutí skutkových zjištění zejména na období od května 2021, kdy OSPOD převzal spisovou dokumentaci. Z dřívějších skutečností uvádím pouze ty stěžejní a mající vliv na aktuální stav a posouzení věci.

V červnu 2020 soud schválil dohodu rodičů, podle níž měly být děti v týdenní střídavé péči obou rodičů. Na podzim roku 2020 podal otec první trestní oznámení na mateřského dědečka, kterého obvinil ze sexuálního zneužívání Dany.

V únoru 2021 otec podal návrh na změnu péče a soud pro řízení jmenoval OSPOD kolizním opatrovníkem.

Soud následně v červnu upravil péči do dalšího soudního jednání tak, že rodičům uložil, aby se zúčastnili rodinné terapie v Centru D. Při jednání také stanovil podmínku, že matka nebude nechávat Danu přespávat u mateřského dědečka bez dozoru další dospělé osoby.³

Ještě v témže měsíci informoval otec OSPOD, že Dana spala v domácnosti prarodičů, kde s ní sice v manželské posteli společně spala i mateřská babička, dědeček se jí měl ale přesto v noci dotýkat na intimních místech. Toto potvrdila Dana i následující den při výslechu na Policii České republiky (dále jen „PČR“).

OSPOD o tomto vyrozuměl soudce, který během telefonického rozhovoru s OSPOD vydal „ústní pokyn“ nepředávat děti matce a dále sdělil, že o daném vydá v následujícím týdnu usnesení, což také učinil. Soudce OSPOD požádal, aby o tomto ihned informoval rodiče, kteří se měli tímto „ústním pokynem“ podle soudce začít řídit již v době telefonátu soudce

³ Toto vyplývá pouze z protokolu o soudním jednání. V usnesení, které následně soud vydal, dané uvedeno není.

s OSPOD (tedy zhruba týden před vydáním předběžného opatření). V usnesení pak soud nařídil matce strpět péči otce o Danu a Báru.

Matka se proto dožadovala alespoň kontaktů s dcerami a střídavé péče o Emila, jehož péči soud v usnesení neupravil. Otec s tím ale nesouhlasil a připustil pouze možnost asistovaných kontaktů na 2 hodiny za měsíc. S tímto matka nesouhlasila.

V červenci 2021 rodiče nakonec u soudu uzavřeli dohodu, na jejímž základě byly dcery svěřeny do výlučné péče otce a matce byl s nimi stanoven kontakt 2x za týden od skončení vyučování do 19:30 hodin a také 1x za 14 dnů v sobotu na celý den. Emila svěřil soud do týdenní střídavé péče obou rodičů. Ještě téhož dne ale otec informoval OSPOD, že s dohodou nesouhlasí a byl do ní soudcem dotlačen. V srpnu soudu sdělil, že matka nechala opět Báru bez dozoru u dědečka, a odmítl proto dcery i syna matce předávat. Od 29. 8. 2021 matce otec neumožňuje kontakty s dcerami a taktéž jí neumožňuje péči o syna.

Následující měsíc OSPOD svolal případovou konferenci s cílem zamezit nevhodnému chování rodičů před dětmi. V jejím rámci řešil OSPOD i kontakty matky s dětmi. Rodiče souhlasili s asistovanými kontakty matky s dětmi na OSPOD, a OSPOD se proto zavázal, že o daném vytvoří dohodu a tu rodičům zašle, aby ji mohli podepsat. Matka ale později téhož dne vyslovila s asistovanými kontakty nesouhlas, a dohoda tedy uzavřena nebyla. V září soud zamítl návrh otce na jeho výlučnou péči i o Emila.

V říjnu soud rozhodl o zproštění obžaloby dědečka. Otec na něj však podal další trestní oznámení pro týž skutek. Další trestní oznámení podal otec v prosinci 2021 na přítele matčiny sestry pana F., který se měl dopustit taktéž sexuálního zneužití Dany.

V průběhu října a listopadu došlo k několika velmi vyostřeným incidentům mezi rodiči a dalšími příbuznými (zejména matky), kterým byly děti přítomny. Některé proběhly před školou či družinou, jiné před domem otce. K těmto incidentům doprovázeným hádkami, vulgarismy ale i násilím (pohrůžka použití teleskopického obušku, použití slzného spreje) docházelo v souvislosti s uskutečněním kontaktů s dětmi v termínech stanovených soudem, kterých se dožadovala matka, a otcovým odmítáním děti předat s odkazem na jejich ochranu před nežádoucím jednáním zejména dědečka.

V listopadu podal OSPOD návrh na zákaz styku matky s dětmi do doby, než soud rozhodne o věci samé (běželo soudní řízení zahájené na nové návrhy rodičů). Soud tento návrh zamítl.

V prosinci soud uložil otci pokutu za neuskutečněné kontakty ve výši 41 000 Kč. Proti tomu se otec odvolal. Krajský soud věc vrátil soudu okresnímu k novému projednání.

V únoru 2022 Krajský úřad Ústeckého kraje (dále jen „krajský úřad“) shledal v činnosti OSPOD pochybení. Od té doby se krajský úřad snaží OSPOD v daném případě metodicky vést a OSPOD s ním své kroky konzultuje.

V témže měsíci otec odcestoval s dcerami na Moravu za svou sezónní prací a odmítl OSPOD sdělit konkrétní adresu, aby se ji matka nedozvěděla. OSPOD proto svolal případovou konferenci, na níž zjistil, že škola dětem neschválila žádost otce o individuální

vzdělávání a děti jsou pouze omluveny pro rodinné důvody na následující dva měsíce. Během případové konference se nepodařilo rodičům nalézt jakékoliv shody ohledně péče a kontaktů.

C. Právní hodnocení

C.1 Vyhodnocení ohroženosti dětí

Jelikož v tomto směru na začátku roku 2022 shledal pochybení krajský úřad, mé hodnocení bude v tomto bodu stručnější. Se závěrem krajského úřadu se totiž v daném shodují.

Orgán sociálně-právní ochrany dětí je povinen pravidelně vyhodnocovat situaci dítěte a jeho rodiny z hlediska posouzení, zda se jedná o tzv. ohrožené dítě.⁴ Vyhodnocení dítěte jako ohroženého je určujícím kritériem pro další kroky orgánu sociálně-právní ochrany dětí a práci s rodinou. Pro vyhodnocení, zda se jedná o ohrožené dítě, je důležité, že zjištěné skutečnosti o dítěti odpovídají demonstrativnímu výčtu obsaženému v ustanovení § 6 zákona o sociálně-právní ochraně dětí a zároveň se nejedná o krátkodobý přechodný stav nebo stav, který nedosahuje takové intenzity, že by přímo narušoval příznivý vývoj dítěte nebo mohl být jeho příčinou.⁵

Ohroženým dítětem, tedy dítětem vyžadujícím zvýšenou pozornost, je dítě, jehož příznivý vývoj (chráněný zájem) je ohrožen. K poruše chráněného zájmu dítěte tak vůbec nemusí dojít. Dle odborné literatury dítě, které musí žít a fungovat uprostřed vyhocených rodičovských vztahů, je vždy potencionálně ohroženo. Dítě je ohroženo i v případě, že rodič není schopen rozchod psychicky zpracovat a snaží se dítě vtáhnout do konfliktu s bývalým partnerem nebo ho v tomto konfliktu využívá jako nástroj.⁶ Zdůrazňují, že ochrana oprávněných zájmů dítěte (v tomto případě práva na řádný příznivý vývoj dítěte) má větší význam než ochrana soukromí rodiny.

Vyhodnocování není samoučelné, jelikož se od něho odvíjí míra a intenzita intervence orgánu sociálně-právní ochrany dětí v rodině. Vyhodnotí-li orgán sociálně-právní ochrany dítěte dítě jako ohrožené,⁷ otevírají se mu nové prostředky práce s rodinou, které může rodina již vnímat citelněji. Jejich využití může totiž orgán sociálně-právní ochrany dětí uložit i jako povinnost. Pokud dítě jako ohrožené nevyhodnotí, může s rodinou pracovat pouze v rámci tzv. preventivní a poradenské činnosti a prostředky pomoci a nápravy problémů může rodině pouze doporučovat a k jejich využití je motivovat.⁸

OSPOD Nový Bor vyhodnotil děti jako ohrožené v září 2020 a vypracoval jejich individuální plán ochrany (dále jen „IPOD“). Přestože OSPOD Varnsdorf poté převzal spisovou dokumentaci v květnu 2021, ze spisové dokumentace nevyplývá skutečnost, že by prováděl pravidelné přehodnocení situace dětí s ohledem na jejich vyhodnocení jako

4 Podle § 10 odst. 3 písm. c) ve spojení s § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

5 Podle § 6 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

6 ROGALEWICZOVÁ, R. a kol. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 782.

7 Ustanovení § 6 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

8 Ustanovení § 10 a násl. zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

ohrožených předchozím OSPOD nebo by pokračoval v jejich evidenci jako dětí ohrožených, kterou započal OSPOD Nový Bor.

OSPOD Varnsdorf přitom měl povědomí o tom, jaké problémy v rodině existovaly již v době, kdy děti vedl OSPOD Nový Bor. Už i situace, do kterých se děti dostávaly v době, kdy byly vedeny OSPOD Nový Bor, jsem ve své předchozí zprávě o šetření vůči OSPOD Nový Bor označila za nevhodné a výslovně nedůstojné situace pro děti.

Od května 2021, kdy se OSPOD Varnsdorf stal příslušným k výkonu sociálně-právní ochrany dětí, se přitom situace nezlepšovala, naopak se podstatně zhoršovala. Otec podával další trestní oznámení, Dana vypovídala o sexuálním zneužívání dědečkem a partnerem matčiny sestry, děti byly přítomny několika verbálním a fyzickým potyčkám mezi rodiči a dalšími příbuznými, děti nebyly s matkou v kontaktu po několik měsíců, otec odmítal dodržovat pravomocné soudní rozhodnutí atd. Dané je jen demonstrativním výčtem několika, dle mého názoru, nejzávažnějších skutečností, které měly být pro OSPOD jasným znakem, že jsou děti ohrožené. Jejich ohrožení vyplývalo nejen ze samotného dlouhotrvajícího a hlubokého rodičovského konfliktu, ale také ze skutečnosti, že bylo zasahováno do práva dětí na péči obou rodičů (následně do práva na kontakt s rodičem⁹) v rozporu se soudním rozhodnutím, a u Dany také ohrožení ze zatím nedořešeného podezření ze sexuálního zneužívání.

Dané mě nutí pozastavit se nad otázkou, jaké děti OSPOD považuje za ohrožené, když ne tyto, u kterých je ohrožení takto očividné a dlouhotrvající. **OSPOD pochybil, když nepokračoval v evidenci dětí jako ohrožených, jejich situaci s ohledem na trvající ohrožení nepřehodnocoval a v důsledku toho ani nevypracoval jejich IPOD.** Pochybení již OSPOD napravil, když děti po upozornění krajského úřadu zařadil do své evidence ohrožených dětí a vyhotovil jejich IPOD. V důsledku nevyhodnocení dětí jako ohrožených OSPOD nemohl využít všech zákonných a efektivních nástrojů práce s rodinou, které se mu nabízely. OSPOD tudíž nemohl rodině pomáhat v takové míře, v jaké by mohl, kdyby děti jako ohrožené vedl.

C.2 Řešení rodičovského konfliktu

OSPOD má povinnost poučit rodiče o povinnosti dodržovat soudní rozhodnutí, dochází-li k jeho porušování.¹⁰

Zjistí-li OSPOD nedostatky v plnění povinností plynoucích z rodičovské odpovědnosti, je povinen působit na rodiče či jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte tak, aby došlo k nápravě, projednat s nimi odstranění nedostatků ve výchově dětí a pomáhat jim při řešení problémů souvisejících s péčí o dítě.¹¹ Nejsou-li rodiče schopni sami nedostatky

9 Čl. 9 odst. 3 Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte, čl. 4 Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 91/2005 Sb. m. s., Úmluva o styku s dětmi, čl. 32 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů, § 888 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů.

10 Danou činnost je možné podřadit pod § 10 odst. 3 písm. b) zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Ten ukládá OSPOD povinnost činit opatření k omezení působení nepříznivých vlivů na děti. Nedodržování soudního rozhodnutí, které je v zájmu dětí, je možno považovat za působení nepříznivých vlivů.

11 Podle § 10 odst. 1 písm. b) a c), § 11 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 11 odst. 5 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

odstranit, měl by jim OSPOD poskytnout nebo zprostředkovat odbornou pomoc. Odmítají-li rodiče dobrovolně využít odbornou poradenskou pomoc, může ji OSPOD rodičům nařídit.¹²

OSPOD byl s rodiči v průběhu roku 2021 v pravidelném kontaktu, jelikož rodiče se na něj obraceli velmi často (několikrát do měsíce) ve věci svých vzájemných konfliktů i ve věci plnění soudních rozhodnutí.

Je nepochybné, že rodičovský konflikt je hluboce osobní a dlouhotrvající. Již výše jsem popsala několik situací, které toto dokazují. Všem stranám je jednání rodičů známo, a proto je nebudu podrobněji rozepisovat.

OSPOD Nový Bor rychle rozpoznal, že v rodině je důležité řešit konfliktní vztah rodičů a jejich nekonstruktivní komunikaci. Rodiče poslal na mediaci, která nebyla úspěšná. Dále rodičům i dětem doporučoval v průběhu roku 2020 využít odbornou psychologickou pomoc. Matka po celou dobu k tomuto přistupovala vstřícně a aktivně a byla otevřená jakékoliv formě odborné pomoci. Sama navázala spolupráci s psychologem a zajistila ho i dcerám. Otec nicméně s rodinnou ani individuální terapií nesouhlasil a koncem roku vyslovil i nesouhlas s terapiemi dcer ve středisku výchovné péče (dále jen „SVP“). Zařízení proto spolupráci s dívkami ukončilo, ale ve své závěrečné zprávě psycholožka upozornila na potřebu zlepšení komunikace rodičů za pomoci odborné pomoci (např. rodičovské terapie).

Po převzetí spisové dokumentace OSPOD Varnsdorf padla zmínka o rodinné terapii pouze jednou, když OSPOD ve své zprávě soudu, ze dne 26. 5. 2021, navrhl stanovit oběma rodičům povinnost podstoupit rodinnou terapii v Centru D., což soud učinil. Rodiče nicméně tuto terapii nepodstoupili, jelikož už v červnu se pozornost přesunula na novou výpověď Dany ohledně sexuálního zneužívání a o 2 měsíce později soud vydal konečné soudní rozhodnutí, v němž již o terapii pro rodiče není řeč.

Sám OSPOD znovu téma rodinné terapie neinicioval a ani s rodiči neprobíral. Neschopnost komunikace a zároveň potřeba domluvy na určitých podmínkách se přitom s každým měsícem zvyšovala. Konflikty rodičů se pro děti stávaly čím dál více nevhodné a traumatizující. Ukázkou jsou zejména incidenty z podzimu 2021 přímo před školou. S plynoucím časem se jasně ukazuje, že rodiče nejsou schopni sami své problémy vyřešit a svůj vztah napravit nebo alespoň dostat do takové fáze, kdy budou oba schopni nekonfliktní komunikace. Jsem tedy přesvědčena, že rodina potřebuje odbornou poradenskou pomoc. Tato měla pro matku i děti pokračovat po převzetí spisové dokumentace OSPOD. Otec měl být OSPOD k tomuto veden, a pokud by dané odmítal, mohl OSPOD přistoupit k uložení povinnosti využít odbornou poradenskou pomoc.¹³
OSPOD proto pochybil, když s rodiči od května 2021 neřešil potřebu odborné poradenské pomoci.

Jsem si vědoma toho, že OSPOD tuto povinnost může uložit pouze za situace, kdy OSPOD vede dítě jako ohrožené, jak jsem ale výše uvedla, děti takto měly být OSPOD vedeny.

12 Podle § 12 odst. 1 ve spojení s § 12 odst. 3 či § 13 odst. 1 písm. d) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

13 Ustanovení § 13 odst. 1 písm. d) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Jde-li o matčiny opakované žádosti o pomoc ve věci otcova neplnění soudních rozhodnutí,¹⁴ a tedy nepředávání dětí matce, OSPOD matku většinu času odkazoval na soud a možnost podat návrh na výkon rozhodnutí.¹⁵ Sděloval jí, že jí v daném nemůže pomoci, což není zcela přesné. OSPOD sice nemůže zajistit výkon rozhodnutí, měl by ale vést rodiče k jeho plnění.

Sám OSPOD od 29. 8. 2021 podle spisové dokumentace poučil otce o plnění rozsudku pouze 5x,¹⁶ z toho 4x v období od září do prvního týdne v říjnu. Od 7. 10. do 3. 2. není ve spisu jediná zmínka o tom, že by OSPOD otce poučoval o jeho povinnosti plnit soudní rozhodnutí a o možných následcích jeho neplnění. Nutno podotknout, že poučení, které OSPOD učinil po téměř 4 měsících v únoru 2022, bylo na pokyn krajského úřadu, což z e-mailu OSPOD otci velmi zřetelně vyplývá.¹⁷ Dovoluji si OSPOD doporučit, aby se napříště vyvaroval vyjádření, která indikují, že nejedná úplně ze své vůle, ale na popud jiného orgánu, jelikož toto podryvá věrohodnost jeho kroků.

OSPOD je stejně jako rodiče vázán pravomocným soudním rozhodnutím a přestože může mít na věc jiný názor, musí se soudním rozhodnutím řídit a k jeho plnění vést i rodiče. V opačném případě, totiž může rodič, který jedná v rozporu se soudním rozhodnutím, aniž jej na povinnost jeho plnění OSPOD dostatečně upozorňuje, nabýt dojmu, že OSPOD jeho jednání schvaluje.¹⁸

Rozumím obavám, které OSPOD provázely s ohledem na podezření ze sexuálního zneužívání Dany. Dané podezření v žádném případě touto zprávou nemíním znevažovat či zpochybňovat. Pokud má ale OSPOD za to, že soudní rozhodnutí již neodpovídá dostatečně zájmu dítěte a je třeba nad rámec soudního rozhodnutí chránit děti při kontaktu (například prostřednictvím asistence při kontaktech či nastavení jiných podmínek, jako je změna místa předávání či zákaz kontaktu s jinou osobou), může se pokusit k tomuto vést rodiče dohodou či sám podat návrh (z pozice kolizního opatrovníka) nebo podnět soudu (ale i státnímu zastupitelství, tak jak již učinil v předchozím trestním řízení v červenci 2021). Nedosáhnou-li nicméně rodiče dohody a není-li nová úprava ani autoritativně nařízena soudem, nemůže OSPOD vlastním přehlížením protiprávního jednání rodiče či nedostatečným poučováním rodiče porušování soudního rozhodnutí nepřímou schvalovat. **OSPOD proto pochybil, když otce od poloviny října 2021 do února 2022 nedostatečně poučoval o jeho povinnosti plnit pravomocné soudní rozhodnutí a pouze se soustředil na to, že odkazoval matku na možnost podat návrh na výkon rozhodnutí.** Veškerou odpovědnost za porušování soudního rozhodnutí otcem tak přenášel na soud, který je sice jediným oprávněným orgánem výkon rozhodnutí nařídit, nicméně i OSPOD je nadán určitými prostředky pro své vlastní aktivní řešení situace. Takovým nástrojem by mohlo být

14 Matka OSPOD informovala i několikrát týdně v období od září do února o neproběhlém kontaktu s dětmi.

15 Matka během září 2021 až února 2022 podala přes 60 návrhů na výkon rozhodnutí.

16 Dne 16. 9., 4. 10., 6. 10., 7. 10. 2021 a 3. 2. 2022.

17 Cituji e-mail OSPOD otci ze dne 3. 2. 2022: „... v poslední době jsme jako OSPOD v případě Vašich dětí značně kritizováni pro nestandardní postupy. Proto jsem Vaši žádost o pomoc konzultoval s Krajským úřadem Ústeckého kraje...“

18 Na tomto místě si dovoluji OSPOD pro budoucí praxi také upozornit, že „ústní pokyn soudce“ není závazným úkonem z hlediska práva.

například i výchovné opatření v podobě napomenutí,¹⁹ pokud by OSPOD vyhodnotil děti jako ohrožené.

Stejně tak musím připomenout, že OSPOD by měl aktivně přistupovat k řešení i dalších novějších problémů v rodině, jako je školní a předškolní docházka dětí a zamlčování místa pobytu dětí otcem. Nelze totiž považovat za žádoucí jednání, kdy otec s dětmi bez souhlasu a vědomí matky, která má vůči dětem právo na kontakt (Dana, Bára) a péči (Emil), odcestuje na dva měsíce za prací, nadto bez schválení žádosti o individuální vzdělávání na tuto dobu ředitelem školy, a taktéž odmítá OSPOD i druhému rodiči sdělit místo jejich pobytu.

Z poslední případové konference konané dne 25. 2. 2022 kromě toho vyplynulo, že ředitel školy žádosti o individuální vzdělávání dětem ani neschválí, a děti jsou proto pouze na 2 měsíce omluveny pro rodinné důvody. Jejich docházka přitom byla i předtím problematická, kdy otec například záměrně nedával Emila do školky v době, kdy ho měla mít matka, či odváděl dcery dříve ze školy, aby si je matka nemohla vyzvednout.²⁰ Chování a jednání otce v tomto směru nelze ospravedlnit ani tím, že základní škola jeho jednání nepřímou a někdy dokonce přímo schvaluje a nerozporuje. Dané by se proto OSPOD měl pokusit řešit a vyzumět o tomto i soud.

C.3 Výkon kolizního opatrovnictví OSPOD ve vztahu k participačním právům dětí a návrhu na dočasný zákaz styku dětí s matkou

Děti mají právo na styk se svými rodiči, které je chráněno na mezinárodní úrovni Úmluvou o právech dítěte či Úmluvou o styku s dětmi.²¹ Tyto dokumenty dětem a jejich rodičům zaručují právo udržovat vzájemný a pravidelný kontakt, a to i v případě, že dítě pobývá v péči druhého rodiče. Toto právo je součástí práva na rodinný život, které na vnitrostátní úrovni chrání Listina základních práv a svobod.

Je-li to nutné v zájmu dítěte, soud omezí právo rodiče osobně se stýkat s dítětem, anebo tento styk i zakáže.²² V případech, kdy jednání rodiče představuje reálné nebezpečí pro zdárný psychický vývoj nezletilého, je OSPOD v pozici kolizního opatrovníka povinen podpořit či navrhnout taková opatření, jež by ohrožujícímu jednání zabránila, spočívající například i v návrhu na omezení, popřípadě i v zákazu styku.

Vzhledem k závažnosti takového zásahu do rodičovské odpovědnosti je namístě, aby OSPOD své tvrzení podložil také dostupnými zprávami spolupracujících odborníků. Zároveň je namístě zhodnotit intenzitu ohrožení dítěte a zvážit, zda není namístě využít mírnějších prostředků ochrany dítěte.²³

19 Ustanovení § 13 odst. 1 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

20 Z telefonického rozhovoru pověřené právničky Kanceláře veřejného ochránce práv s matkou vyplynulo, že otec v tomto jednání nadále pokračuje a dcery dokonce přestal v úterý a ve čtvrtek, kdy si je má vyzvednout po škole matka, dávat do školy úplně.

21 Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 91/2005 Sb. m. s., Úmluva o styku s dětmi.

22 Ustanovení § 891 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

23 Sborník stanovisek veřejného ochránce práv: Rodina a dítě II. Kancelář veřejného ochránce práv, Brno 2017, str. 25, (dostupné z: https://www.ochrance.cz/vystupy/edice-stanoviska/Sbornik_Rodina_a_dite-2.pdf.)

OSPOD musí při své činnosti brát v úvahu i názor dítěte, a to v závislosti na jeho věku, stupni rozumového vývoje a schopnosti vlastní názor formulovat.²⁴

OSPOD podal dne 12. 11. 2021 návrh na zákaz styku matky s dětmi do doby, než bude rozhodnuto o věci samé. Učinil tak o den později, a to poté, co jej ředitel základní školy požádal o okamžité řešení situace s ohledem na incidenty odehrávající se v blízkosti školy a hrubé jednání příbuzných matky k zaměstnancům školy. OSPOD v návrhu uvedl, že „matka není schopna si děti převzít normálním způsobem, který odpovídá obecně uznávaným morálním zásadám a pravidlům společnosti“. Soud návrh OSPOD ale zamítl.²⁵

Po důkladném zhodnocení celé situace musím souhlasit s názorem soudu. OSPOD totiž nevyužil mírnějších nástrojů, které by lépe pomohly situaci ošetřit, nepředstavovaly by takto závažný zásah do práva dětí na kontakt s rodičem a práva rodiče na kontakt s dítětem a přitom by lépe cílily na danou situaci. Pokud byly důvodem podání návrhu skutečně jen problémy spojené s předáváním a komunikací rodičů, jako vhodnější a přílehavější by se zde jevila asistence při předávání, změna místa předávání a odborná pomoc rodičům zaměřená na jejich konfliktní vztah. OSPOD nevycházel z žádných doporučení odborníků, kteří by s dětmi a rodiči pracovali, pouze reagoval na urgence školy, která na OSPOD tlačila, aby situaci řešil, a na incident, kterému byl OSPOD v říjnu sám přítomen. OSPOD svým postojem tak v podstatě naznačil, že spíše by měla být „potrestána“ matka, která podle něj činila potíže při převzetí, než otec, který již několik měsíců jednal v rozporu se soudním rozhodnutím.

OSPOD nadto, dle mého názoru, podáním návrhu z pozice kolizního opatrovníka směřujícího k naprostému dočasnému vyloučení kontaktu s matkou jednal v rozporu se zájmem dětí, jelikož věděl, že děti si kontakt s matkou přejí a sám byl svědkem toho, že kontakt matky může proběhnout naprosto v pořádku bez ohrožení dětí. Dané dovozují ze záznamu o průběhu incidentu a jeho následného řešení na OSPOD ze dne 7. 10. 2021, kdy přítelkyně otce odmítala děti před základní školou předat matce na pokyn otce navzdory soudnímu rozhodnutí a zamkla se s nimi v autě. Poté, co OSPOD za součinnosti PČR přesunul řešení na úřad, měla matka s dětmi kontakt zhruba 45 minut, než přijel na OSPOD otec. Sociální pracovnice byla po celou dobu tohoto kontaktu přítomna a neměla k němu žádnou výhradu. Ze záznamu vyplývá, že děti mají matku rády (to vyplývá i z jiných písemností), a dokonce se matky i sociální pracovnice dotazovaly, kdy už budou moci k matce normálně chodit. Ze strany matky nedocházelo v průběhu k žádnému ovlivňování dětí.

Návrh OSPOD na dočasný zákaz styku s matkou proto nemohu považovat za důvodný, jelikož byl nepřiměřeným a neúčelným zásahem do práva dětí i rodiče. **OSPOD proto pochybil, když podal návrh na dočasný zákaz styku dětí s matkou.**

Je třeba OSPOD upozornit, že matka ani nedostala několik měsíců možnost ukázat, že je „normálního“ průběhu převzetí schopna, jelikož otec jakémukoliv převzetí bránil. Je

24 Viz § 8 odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, čl. 12 sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte, nebo z čl. 6 sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 91/2005 Sb. m. s., Úmluva o styku s dětmi.

25 Usnesení Okresního soudu v Děčíně ze dne 18. 11. 2021, č. j. 12 Nc 2287/2015-496.

pochopitelné, že rodič, jemuž je dlouhodobě bráněno v kontaktu s dítětem navzdory soudnímu rozhodnutí, ztrácí schopnost řešit situaci racionálně a s klidem, tím spíše pokud vidí, že se nic nemění a jednání druhého rodiče mu prochází bez jakýchkoliv důsledků. Musím souhlasit se soudem, že matka mohla těžko děti ohrožovat svým stykem s nimi, jelikož k němu již několik měsíců nedocházelo. Jak soudce velmi výstižně poznamenal, „je nutno si na tomto místě klást otázku, kdo je původcem navrhovatelem (OSPOD) tvrzeného ohrožení normálního vývoje dětí, zda rodič, který svévolně porušuje pravomocné soudní rozhodnutí, či rodič, který se domáhá jeho řádného plnění“.²⁶

Jelikož se rodinnou situací proplétá i problematika údajného sexuálního zneužití Dany dědečkem a následně přítelem matčiny sestry, ráda bych k zákazu kontaktu uvedla, že v i situacích, kdy se jedná o závažné podezření ze sexuálního zneužívání dítěte rodičem, dochází většinou pouze k omezení kontaktu s dítětem formou dočasněho asistovaného kontaktu. V tomto případě se podezření ze sexuálního zneužívání netýkalo ani rodiče, nýbrž jiných rodinných příslušníků. OSPOD nadto návrh podal v době, kdy trestní řízení skončilo tak, že dědeček byl zproštěn obžaloby, přičemž otec na něj podal opakované trestní oznámení pro totožný skutek. Trestní oznámení týkající se sexuálního zneužití Dany přítelem matčiny sestry, podal otec až o více než měsíc později. O tomto podezření v době podání návrhu OSPOD ani otec nevěděli. Pokládám dále za důležité uvést, že v rozsudku o zproštění obžaloby soudce upozornil na fakt, že otec mohl vypovídat záměrně proti dědečkovi. Konstatoval tak za vědomosti, že „v době, kdy bylo vyhlášeno rozhodnutí v této věci, svědek (otec) nerespektuje předběžné opatření Okresního soudu v Děčíně o úpravě styku s dětmi a bylo zahájeno další trestní stíhání obžalovaného (dědy) v podstatě pro totožný skutek“.

C.4 Vyřízení stížnosti matky na OSPOD

Podání je úkonem účastníka řízení směřujícím vůči úřadu, jímž účastník uplatňuje svá procesní práva či plní své procesní povinnosti.²⁷ Podáním je například i stížnost podle § 175 správního řádu.

Správní řád ukládá v § 37 odst. 4 činit podání v elektronické formě výhradně podepsané uznávaným elektronickým podpisem. Pokud podatel učiní elektronické podání bez takového podpisu, lze tento nedostatek zhojit potvrzením (doplněním) učiněným do 5 dnů novým elektronickým podáním tentokrát již opatřeným uznávaným elektronickým podpisem, případně fyzickou písemností či ústně do protokolu. Toto doplnění má za následek stav, jako by rovněž původní elektronické podání bylo řádně podepsáno.

Ze správního řádu vyplývá,²⁸ že pokud úřad obdrží e-mail bez zaručeného elektronického podpisu, nemá jasně výslovně stanovenou zákonnou povinnost poučit podatele o tom, že by měl podání doplnit o uznávaný elektronický podpis, nebo potvrzovat přijetí e-mailů. Poučení by však měl úřad poskytovat v souladu s principy dobré správy. Není-li tedy e-mailové podání úřadem považováno za formálně dostatečné z důvodu jeho neopatření

26 Usnesení Okresního soudu v Děčíně ze dne 18. 11. 2021, č. j. 12 Nc 2287/2015-496.

27 VEDRAL, Josef. Správní řád. Komentář. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: RNDr. Ivana Hexnerová - BOVA POLYGON, 2012, s. 408. ISBN 978-80-7273-166-4.

28 Viz § 37 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

zaručeným elektronickým podpisem, je třeba podatele prokazatelně poučit o tom, jak podání učinit správně, případně jak již učiněné podání doplnit.²⁹

Matka podala dne 20. 7. 2020 stížnost na sociální pracovníci OSPOD prostřednictvím e-mailové adresy bez zaručeného elektronického podpisu. Na tuto stížnost jí vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví odpověděl dne 2. 7. 2021. V písemnosti vedoucí uvádí, že stížnost nesplňuje náležitosti řádného podání.

Z textu ale vyplývá, že se stížností přesto zabýval a neshledal pochybení v postupu sociální pracovníce. Závěrem matku poučil o tom, jak má napříště činit podání a že jiné formy komunikace nejsou považovány za oficiální podání, a nemusí tedy dojít k jejich evidenci a řádnému vyřízení.

OSPOD se proto dopustil pochybení, když matku nepoučil o tom, že její stížnost, podaná prostřednictvím e-mailové adresy, není považována za řádné podání. Jednal tak v rozporu s principy dobré správy. Správní řád chápe veřejnou správu jako „službu veřejnosti“ a ukládá jejím reprezentantům „vycházet dotčeným osobám vstříc“ (§ 4 odst. 1). Ukládá jim rovněž obecnou „poučovací povinnost o procesních právech a povinnostech“ (§ 4 odst. 2) a povinnost „umožnit dotčeným osobám uplatňovat jejich práva“ (§ 4 odst. 4).

OSPOD tak sice nakonec učinil, ale až o rok později, když se rozhodl stížnost matky vyřídit, přestože nesplňuje zákonné požadavky. Vyřízení stížnosti rok po jejím podání ale postrádá svůj smysl (zjistit případné nedostatky v činnosti úřadu a zjednat jejich nápravu), jelikož námitky ve stížnosti již pravděpodobně budou irelevantní vzhledem k rychlosti vývoje rodinných situací.

D. Informace o dalším postupu

Zprávu zasílám tajemníkovi Městského úřadu Varnsdorf a podle § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv žádám, aby se ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřil ke zjištěným pochybením a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. O svých zjištěních informuji též starostu města Varnsdorf.

Zprávu zasílám rovněž stěžovateli.

Brno 22. června 2022

Mgr. Monika Šimůnková v. r.
zástupkyně veřejného ochránce práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)

²⁹ Podrobná argumentace je obsahem zprávy o šetření veřejného ochránce práv sp. zn. 7108/2013/VOP; dostupné na <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/1528>.